

Cartea Faptele apostolilor

LECTȚIA
DOI

STRUCTURA ȘI
CONȚINUTUL

THIRD MILLENNIUM

MINISTRIES

Biblical Education. For the World. For Free.

Pentru materiale video, suporturi de curs și alte resurse, vizitați Third Millennium Ministries la adresa thirdmill.org.

© 2012 by Third Millennium Ministries

Toate drepturile rezervate. Fără permisiunea scrisă a editurii Third Millennium Ministries, Inc., P.O. Box 300769, Fern Park, Florida 32730-0769, nicio porțiune din această publicație nu poate fi reprodusă în scopuri comerciale, în nicio formă și prin niciun mijloc, cu excepția unor citate scurte în vederea recenziei, comentariului sau studiului.

Dacă nu există alte precizări, toate citatele biblice sunt din Sfânta Scriptură – Biblia versiunea Dumitru Cornilescu revizuită. Copyrightul Bibliei Cornilescu © 1924 aparține British and Foreign Bible Society (Societatea Biblică pentru Răspândirea Bibliei în Anglia și Străinătate). Copyrightul © 2010 ediției revizuite în limba română aparține Societății Biblice Interconfesionale din România, cu aprobarea British and Foreign Bible Society.

DESPRE THIRD MILLENNIUM MINISTRIES

Înființată în 1997, Third Millennium Ministries este o organizație creștină nonprofit care furnizează **educație biblică gratuită în întreaga lume**. Ca răspuns la nevoia tot mai mare de formare biblică judicioasă a liderilor creștini de pe mapamond, noi creăm o programă de seminar multimedia ușor de folosit, finanțată prin donații, în cinci limbi de mare circulație (engleză, spaniolă, rusă, chineză mandarină și arabă) și o distribuim gratuit celor care au cea mai mare nevoie de ea, mai cu seamă liderilor creștini care nu au acces la educația tradițională sau nu și-o pot permite. Toate lecțiile sunt scrise, concepute și produse intern și sunt similare ca stil și calitate celor de pe History Channel[®]. Această metodă originală și eficientă pentru formarea liderilor creștini s-a dovedit foarte eficace în întreaga lume. Am câștigat Premiul Telly pentru o producție video remarcabilă în domeniul educației și utilizării animației, iar programa noastră este folosită în prezent în peste 150 de țări. Materialele Third Millennium apar sub formă de DVD-uri, materiale tipărite, *streaming* pe internet, transmisie televizată prin satelit și emisiuni de radio și televiziune.

Pentru informații suplimentare despre lucrarea noastră de slujire și pentru a afla cum vă puteți implica, vă rugăm să vizitați <http://thirdmill.org>.

Cuprins

I. Introducere	1
II. Strategia retorică	1
A. Scopul declarat	2
1. Relatarea istorică	2
2. Mesajul Evangheliei	3
B. Sprijinirea pe autoritate	4
1. Cuvinte	4
2. Fapte	6
C. Tiparul structural	7
1. Declarațiile rezumative	7
2. Creșterea bisericii	8
III. Conținutul	9
A. Ierusalim	10
B. Iudeea și Samaria	11
C. Marginile pământului	11
1. Fenicia, Cipru și Antiohia	11
2. Cipru, Frigia și Galatia	12
3. Asia, Macedonia și Ahaia	13
4. Roma	13
IV. Aplicarea actuală	14
A. Caracterul literar	14
1. Selectiv	15
2. Episodic	15
3. Indirect	16
B. Discontinuități	17
1. Vremuri diferite	18
2. Circumstanțe diferite	18
C. Continuități	19
1. Același Dumnezeu	19
2. Același obiectiv	20
3. Aceeași Evanghelie	20
V. Concluzie	21

Cartea Faptele apostolilor

Lecția doi

Structura și conținutul

INTRODUCERE

Ca profesor, am câteodată ocazia să călătoresc în multe țări din întreaga lume. Înainte de fiecare călătorie mă asigur că știu două lucruri importante: în primul rând, trebuie să știu unde mă duc și, în al doilea rând, trebuie să știu cum o să ajung dintr-un loc în altul. Cu avionul? Cu autobuzul? Sau cu alte mijloace de transport? Ei bine, cam același lucru este valabil când citim cartea Fapte. Ne este de folos să știm încotro se îndreaptă istorisirea și ce metode sau strategii literare folosește Luca pentru a ne duce la destinație.

Aceasta este a doua lecție din ciclul *Cartea Faptele apostolilor*. În acest ciclu studiem relatarea continuării lucrării de slujire a lui Isus de către biserica primară. Am intitulat această lecție „Structura și conținutul” pentru că vom vedea cum și-a organizat Luca materialul și învățătura pe care a intenționat să o transmită.

Studiul structurii și conținutului Faptelor se va împărți în trei părți: în primul rând, vom examina strategia retorică a cărții, analizând cum ar trebui să ne influențeze felul în care a abordat Luca Fapte modul de interpretare; în al doilea rând, vom examina conținutul cărții, observând aranjarea materialului și gândindu-ne cum va fi fost înțeles în secolul întâi; și, în al treilea rând, vom sugera un model pentru aplicarea cărții în zilele noastre, gândindu-ne cum poate vorbi cu autoritate străvechiul mesaj al lui Luca în ziua de azi. Haideți să analizăm mai întâi strategia retorică a cărții Fapte.

STRATEGIA RETORICĂ

Oricând citim o carte din Biblie, este important să ne familiarizăm cu modul în care autorul își convinge cititorii cu privire la punctele sale de vedere. Trebuie să ne punem întrebări cum ar fi: De ce a scris autorul această carte? La ce autorități a făcut apel pentru a-și susține ideile? Și cum și-a conceput cartea pentru a-și conduce cititorii la concluziile corecte? Răspunsurile la aceste întrebări conțin atâtea adevăruri încât nu ar trebui să le ignorăm niciodată.

În studiul cărții Fapte ne vom axa pe trei aspecte ale strategiei retorice a lui Luca: în primul rând, vom vorbi despre scopul său declarat; în al doilea rând, vom menționa sprijinirea sa pe autoritate; și, în al treilea rând, vom vorbi despre anumite tipare structurale pe care le-a folosit pe parcursul cărții. Să începem cu examinarea scopului declarat de Luca pentru scrierea cărții Fapte.

SCOPUL DECLARAT

Când cineva scrie lucrări complexe, de dimensiuni semnificative, de regulă are multe intenții și scopuri. Acest lucru a fost valabil și pentru Luca când și-a scris lucrarea în două volume alcătuită din Evanghelia lui Luca și Faptele apostolilor. El a sperat ca scrierea lui să influențeze viața lui Teofil și a bisericii în mai multe feluri. Așa că trebuie să fim atenți să nu-i simplificăm prea mult scopurile. Dar Luca a declarat clar că a avut un scop pentru lucrarea sa.

Așa cum vom vedea, el a spus deschis că a avut un scop dublu. Pe de o parte, a declarat că a avut intenții istorice: a dorit să scrie o relatare istorică adevărată și demnă de încredere despre biserica din secolul întâi. Pe de altă parte, a declarat că a avut intenții teologice semnificative: dorința de a transmite și confirma adevărul și importanța mesajului evangheliei. Vom examina ambele aspecte ale acestui scop dublu, începând cu intenția sa de a scrie o relatare istorică adevărată.

Relatarea istorică

În prologul evangheliei sale, Luca 1:1-3, Luca a specificat că era foarte preocupat de scrierea unei istorii adevărate a bisericii primare. Iată cuvintele lui:

Fiindcă mulți s-au apucat să alcătuiască o istorisire amănunțită despre lucrurile care s-au petrecut printre noi, după cum ni le-au încredințat cei ce le-au văzut cu ochii lor de la început și au ajuns slujitori ai cuvântului, am găsit și eu cu cale, prea alesule Teofile, după ce am făcut cercetări cu de-amănuntul asupra tuturor acestor lucruri de la obârșia lor, să ți le scriu în șir unele după altele (Luca 1:1-3).

Preocuparea lui Luca față de adevărata istorie reiese în mai multe feluri din acest pasaj. El s-a referit la „lucrurile care s-au petrecut printre noi,” adică evenimente istorice care avuseseră loc. A menționat și că vorbise cu „cei ce le-au văzut cu ochii lor” și că făcuse „cercetări cu de-amănuntul” ale celor relatate. De asemenea, a avut grijă să le scrie „în șir unele după altele” pentru ca adevărul pe care l-a transmis să fie comunicat în mod clar și precis.

Pe scurt, intenția lui Luca în lucrarea sa în două volume, evanghelia și Faptele, a fost să facă o consemnare istorică adevărată, începând cu viața lui Isus descrisă în evanghelie și continuând cu biserica primului secol în cartea Fapte. Luca a fost preocupat de redarea istoriei adevărate pentru că înțelegea un principiu de bază repetat în toată Biblia: Dumnezeu Se descoperă în istoria reală, în spațiu și în timp. El lucrează prin istorie pentru a-și aduce mântuirea și judecata.

Din păcate, în ultimele secole mulți savanți critici au susținut că noțiunile de „mântuire,” „judecată” și „istorie reală” s-ar exclude reciproc. În general, ei au susținut că acțiunile supranaturale ale lui Dumnezeu pur și simplu nu au loc în istorie, în spațiul și în timpul real. Ei sunt de părere că istoria reală este doar naturală, nu supranaturală. Ca

urmare, când teologii critici citesc despre acțiunile lui Dumnezeu în Scriptură, deseori tratează aceste relatări ca expresii ale unor sentimente religioase non-faptice, un soi de „ficțiune pioasă.“

Dar Luca a spus răspicat că nu încearcă să scrie ficțiune pioasă, ci să consemneze istoria reală. De fapt, el a scris așa încât este ușor să-i confirmi sau să-i respingi afirmațiile. Un singur exemplu: el și-a situat relatările în contexte istorice binecunoscute. În Fapte, de pildă, găsim referiri la persoane precum Gamaliel, în 5:34, Galion, în 18:12, Felix, în 23:26, și Festus, în 24:27, toți foarte cunoscuți în lumea antică evreiască și romană. Prin menționarea acestor bărbați și a altor detalii istorice, Luca a dat cititorilor săi posibilitatea de a-i examina cercetarea în mod independent. Ei ar fi putut vorbi cu alții care erau la curent cu oamenii și evenimentele descrise de el, iar în unele cazuri chiar puteau citi ce au scris alții pe aceeași temă. Dacă relatările lui Luca nu ar fi redat întâmplările așa cum au avut loc, ar fi fost ușor pentru sceptici să le combată.

Mai ales începând cu sfârșitul secolului al XIX-lea, un număr de cercetători au examinat veridicitatea istorică a Faptelor, comparând-o cu multe texte din afara Bibliei și cu alte date arheologice. Multe dintre aceste studii au indicat de ce a fost Luca un istoric de încredere, dar timpul ne permite să menționăm doar două exemple concrete.

În primul rând, în Fapte 28:7, Luca dovedește cunoașterea terminologiei istorice specifice. Acolo, el s-a referit la conducătorul insulei Malta drept „mai marele ostrovului.“ Această terminologie neobișnuită i-a nedumerit pe mulți exegeți de-a lungul secolelor, dar cercetările arheologice recente au arătat că acesta era de fapt titlul oficial al conducătorului la vremea aceea.

În al doilea rând, în Fapte 27:21-26 Luca a descris acțiunile lui Pavel de la bordul corăbiei într-un fel care a fost confirmat de cercetările istorice. Acolo, el a scris că Pavel a vorbit întregului echipaj al corăbiei care îl ducea la Roma, sfătuindu-l și încurajându-l în timpul unei mari furtuni. Mulți cercetători critici din trecut au argumentat că ar fi fost imposibil pentru Pavel, ca prizonier, să vorbească deschis în acest fel. Prin urmare, ei au concluzionat că Luca a creat un portret eroic fictiv al apostolului. Însă cercetările recente au arătat că legea maritimă a primului secol permitea oricărui om aflat la bord să vorbească și să sfătuiască echipajul când corabia era în mare pericol.

Aceste exemple ilustrează că Luca a redat fidel evenimentele istorice. Iar intenția sa de a scrie o relatare a evenimentelor istorice reale ne amintește că adevărul veșnic al lui Dumnezeu nu este detașat de realitățile concrete ale vieții, ci, în credința biblică, mântuirea vine în și prin istoria reală. De aceea a fost Luca așa de preocupat de scrierea unei relatări istorice adevărate.

Mesajul evangheliei

Reținând scopul istoric al lui Luca, trebuie să menționăm o a doua dimensiune a intenției sale: scopul teologic de a transmite realitatea și puterea mesajului evangheliei în cartea Fapte. Ascultați încă o dată cuvintele din Luca 1:3-4:

Am găsit cu cale ... să scriu în șir unele după altele ... ca să poți cunoaște astfel temeinicia învățăturilor, pe care le-ai primit prin viu grai (Luca 1:3-4).

După cum vedem aici, Luca a scris istoria din Fapte pentru a confirma învățătura primită de Teofil și de alții. Asta înseamnă că Fapte poate fi caracterizată pe bună dreptate ca un fel de istorie catehistică sau didactică. Luca voia ca Teofil și ceilalți cititori să adopte anumite puncte de vedere, anumite convingeri teologice, anumite perspective asupra importanței teologice a evenimentelor istorice pe care le-a relatat în cartea Fapte.

Așa cum am văzut într-o lecție anterioară, Luca vedea lumea și întreaga istorie din perspectiva domniei și împărăției lui Hristos. El vedea speranțele și promisiunile din Vechiul Testament împlinite prin Hristos și biserică. Și voia ca Teofil să vadă relatarea evenimentelor din biserică primară din această perspectivă, să vadă cum Hristos, prin Duhul lui Dumnezeu, stabilise și a continua să zidească împărăția lui Dumnezeu în Hristos. Deci azi, când citim Fapte, trebuie să avem în vedere că Luca nu a relatat evenimente reale doar pentru ca noi să știm ce s-a întâmplat cu mult timp în urmă, ci ne-a atras atenția asupra învățăturilor fundamentale pentru biserică: mărturia de încredere privind lucrarea în continuare a lui Hristos prin Duhul Sfânt.

SPRIJINIREA PE AUTORITATE

Cu dublul scop declarat al lui Luca în minte, suntem pregătiți să reflectăm la un al doilea aspect al strategiei sale retorice: sprijinirea sa pe autoritate. Luca nu a declarat adevărurile istorice și teologice pe care le-a consemnat în baza propriei autorități, ci a autorității lui Hristos și a apostolilor Săi. Astfel, Luca a servit ca martor sincer al evangheliei.

Un lucru izbitor în Fapte este cantitatea de material dedicat cuvintelor și faptelor celor care au servit ca martori cheie ai lui Hristos. Când S-a înălțat la cer, El și-a desemnat apostolii ca martori și le-a dat autoritate, în dependență față de El, pentru a continua lucrarea împărăției. De asemenea, El a împuternicit periodic profeți și alți lideri proeminenți ai bisericii pentru a-I proclama mesajul. Când Luca a căutat să-i convingă pe Teofil și restul bisericii de perspectiva lui, a apelat de nenumărate ori la liderii bisericii primare, în special apostoli și profeți, pentru a-și ilustra și autoriza propriile concepții.

Pentru a studia mai în detaliu sprijinirea pe autoritate a lui Luca, ne vom axa pe două aspecte: în primul rând, vom analiza modul în care a recurs Luca la cuvinte cu autoritate și, în al doilea rând, vom vedea faptele cu autoritate la care face referire. Să începem cu accentul pus de el pe cuvintele care aveau autoritate în biserică.

Cuvinte

Așa cum am menționat în lecția precedentă, Luca nu era apostol. Probabil că a venit la credință după înălțarea lui Hristos la cer. În timpul călătoriilor sale cu și fără Pavel, Luca a cercetat lucrarea de slujire a lui Isus și a apostolilor și a notat mărturia celor aleși de Domnul ca martori oculari.

Într-un sens, toți cei care Îl urmează pe Hristos Îi sunt martori. Dar când a fost instituită biserică, Isus i-a însărcinat pe apostoli să-I fie martori infailibili. Ei erau singurii

pe care i-a numit și împuternicit pentru a-I servi ca martori permanenți și autorizați pe pământ în absența Lui. Mai mult decât atât, Domnul a chemat profeți și alți lideri autorizați ai bisericii, cum a fost Luca, pentru a da o mărturie autorizată în mod ocazional.

Modul cel mai proeminent prin care a prezentat Luca cuvintele cu autoritate a fost prin notarea cuvântărilor. În loc să comenteze pur și simplu învățătura bisericii, el a redat în mod regulat cuvântări întregi, permițând reprezentanților autorizați ai Domnului să vorbească personal ca personaje active ale istorisirii sale.

De fapt, aproximativ treizeci la sută din Fapte este compusă din dezbateri, dialoguri, monologuri, predici și alte tipuri de prezentări orale. Acest procent al cuvântărilor este mult mai mare decât găsim în alte narațiuni antice, probabil pentru că Luca s-a bazat pe cuvântări ca să recurgă la autoritatea apostolilor. În total, în Fapte există cam 24 de cuvântări: opt ale lui Petru, nouă ale lui Pavel, una a lui Ștefan, una a lui Iacov și alte câteva. Iar marea majoritate a acestor cuvântări sunt ținute de apostoli; celelalte sunt ținute în principal de profeți și lideri proeminenți ai bisericii.

Dar de ce este important acest lucru? Cuvântările din Fapte ne spun cine erau liderii bisericii primare și ce gândeau în multe privințe. Ele ne arată de ce au fost dispuși ucenicii să sufere pentru Hristos, dau mărturie pentru slujirea lui Hristos de către apostoli și consemnează instrucțiunile acestora pentru zidirea împărăției Sale. De asemenea, autorizează perspectivele lui Luca privind istoria bisericii primare.

În sec. al XIX-lea și al XX-lea au existat mulți cercetători critici care nu au acceptat faptul că Luca a furnizat consemnări adevărate ale cuvântărilor pe care le-a inclus în Fapte. Și trebuie să recunoaștem că în lumea antică există exemple de relatări istorice în care cuvântările nu au la bază realitatea.

Însă un număr de cercetători critici și evanghelici evidențiază faptul că mulți istorici de dinaintea, din vremea și de după vremea lui Luca s-au străduit din greu ca să asigure că cuvântările din istorisirile lor sunt reprezentări fidele ale cuvântărilor propriu zise. Și, de fapt, când analizăm mai îndeaproape cuvântările din Fapte, găsim dovezi convingătoare că Luca a fost unul dintre acești istorici de încredere, așa încât cuvântările pe care le-a inclus reprezintă într-adevăr învățături apostolice autorizate.

Înainte de toate, avem încredere în redările cuvântărilor din Fapte deoarece Luca a fost inspirat de Duhul Sfânt ca să scrie o istorie infailibilă și autorizată. Cu toate acestea, există cel puțin patru alte moduri prin care putem vedea că discursurile din Fapte sunt reprezentări precise ale discursurilor reale.

În primul rând, discursurile au un stil propriu. În comparație cu alte părți din Fapte, ele par naturale, cu un stil simplu. Unele dintre ele folosesc o greacă brută, necizelată. Acest lucru arată că Luca a fost mai preocupat să scrie ce au spus efectiv vorbitorii decât să le cizeleze și să le modifice cuvântările.

În al doilea rând, cuvântările se potrivesc foarte bine în context. Fiecare discurs este adaptat la vorbitor și la public. De exemplu, în Fapte capitolul 4, Petru a vorbit cu liderii evrei după ce a vindecat un olog. Și, cu toate că vorbirea sa proclama mântuirea în Hristos, lucru la care ne-am putea aștepta dacă Luca ar fi inventat-o. Petru a apelat direct la vindecare ca dovadă a cuvintelor sale. În plus, liderii evrei necredincioși nu-l puteau combate pe Petru, pentru că văzuseră vindecarea cu ochii lor.

În mod similar, și cuvântările lui Pavel reflectă contextul în care au fost rostite. De pildă, în Fapte capitolul 13 el a vorbit foarte diferit evreilor și temătorilor de

Dumnezeu din Antiohia Pisidiei față de cum le-a vorbit stoicilor și epicurienilor din Fapte capitolul 17.

În al treilea rând, fiecare cuvântare reflectă personalitatea vorbitorului. Deși temele comune sunt de așteptat, fiecare vorbitor dă dovadă de caracteristici specifice. De exemplu, cuvântarea lui Pavel adresată bătrânilor efeseni din Fapte capitolul 20 are un număr uimitor de asemănări cu epistolele lui Pavel. Acesta este exact genul de cuvântare pe care l-am aștepta de la autorul acestor epistole.

În al patrulea rând, în unele locuri Luca a afirmat explicit că a rezumat sau a abreviat unele cuvântări. De pildă, în Fapte 2:40 a menționat că Petru a mai spus și „multe alte cuvinte.“ Acest lucru ar trebui să ne facă să credem că scopul lui Luca a fost, în general, să ofere o redare mai completă a discursurilor reale în contextul lor original.

Astfel, putem fi siguri că el a redat cuvântări reale din punct de vedere istoric. Nu a inventat sau fabricat cuvântările din Fapte pentru a se potrivi scopurilor sale, ci și-a bazat autoritatea propriilor comentarii și narațiuni pe mărturia autorizată a apostolilor.

Pe lângă redarea cuvintelor cu autoritate, Luca s-a bazat și pe relatarea faptelor cu autoritate înfăptuite în biserica primară pentru a susține mesajul teologic pe care l-a transmis prin cartea Fapte.

Fapte

Duhul Sfânt i-a împuternicit pe apostoli — și câteodată pe profeți și alți lideri proeminenți din biserica primară în multe moduri miraculoase care le-au validat mesajul evangheliei. Prin intermediul minunilor, de la daruri spirituale dramatice până la vindecări și învieri ale morților, Duhul Sfânt a dat mărturie că apostolii sunt reprezentanți autorizați ai lui Hristos.

Gândiți-vă la Fapte 13:7-12, unde lucrarea de slujire a lui Pavel a fost validată în fața proconsulului insulei Pafos. Iată relatarea lui Luca:

.... dregătorul Sergius Paulus, un om înțelept ... a chemat pe Barnaba și Saul, și și-a arătat dorința să audă Cuvântul lui Dumnezeu. Dar Elima, vrăjitorul ... le stătea împotriva și căuta să abată pe dregător de la credință. Atunci ... Pavel, plin de Duhul Sfânt, s-a uitat țintă la el și a zis: „... mâna Domnului este împotriva ta; vei fi orb și nu vei vedea soarele până la o vreme.“ Îndată a căzut peste el ceață și întuneric și căuta bâjbâind niște oameni care să-l ducă de mână. Atunci, dregătorul, când a văzut ce se întâmplase, a crezut și a rămas uimit de învățătura Domnului (Fapte 13:7-12).

Întrucât Elima a încercat să împiedice evanghelia, Duhul Sfânt L-a împuternicit pe Pavel să-l lovească cu orbire. Iar învățătura și acțiunile lui Pavel l-au convins pe proconsul că evanghelia lui era adevărată.

Luca a redat cuvintele și faptele cu autoritate astfel încât cititorii lui să fie convinși de adevărul relatărilor sale. El voia ca cititorii săi să vadă că apostolii erau autorizați de Domnul Isus și că biserica din toate locurile și generațiile este obligată să le

urmeze mărturia în timp ce continuă să zidească împărăția lui Dumnezeu în dependență de Hristos.

După ce am văzut scopul declarat al lui Luca și sprijinirea sa pe autoritate, suntem gata să trecem la a treia dimensiune a strategiei sale retorice: tiparul structural pe care l-a întrebuințat pe parcursul cărții Fapte.

TIPARUL STRUCTURAL

Cartea Fapte prezintă multe tipare structurale, dar pentru a economisi timp ne vom concentra pe două fațete ale structurii cărții. Mai întâi vom explora tiparul proeminent al declarațiilor rezumative repetate. Apoi vom vedea tiparul creșterii bisericii care apare în Fapte. Să începem cu modul în care a folosit Luca declarațiile rezumative.

Declarațiile rezumative

Scriitorii biblici își fac cunoscută prezența în narațiuni în mai multe feluri. Uneori, din motive practice, ei se ascund în spatele acțiunii relatate. Alteori, ies în față pentru a face comentarii explicite despre ceea ce se întâmplă în relatările lor. Această ultimă metodă este cunoscută drept comentariile autorului. Pe parcursul Faptelor, Luca a făcut numeroase comentarii ca autor. A oferit informații privitoare la context, a dezvăluit gândurile din inima personajelor, a descris locurile și așa mai departe. A făcut asta pentru a asigura că mesajul său e prezentat în mod clar și fidel. Unul din modurile prin care a comentat frecvent evenimentele din cartea sa au fost declarațiile rezumative.

Mulți cititori au observat că Fapte descrie înaintarea evangheliei din Ierusalim spre exterior. Și, după un număr de pași făcuți pe drum, Luca s-a oprit pentru a rezuma evenimentele de până atunci. Vom explora modul în care a folosit Luca declarațiile rezumative pentru șase perioade de timp din istorisirea sa: succesul evangheliei în Ierusalim, în Iudeea și Samaria; din Samaria în Antiohia Siriei; în Cipru, Frigia și Galatia; în Asia, Macedonia și Ahaia; și de la Ierusalim la Roma.

Să luăm, de exemplu, Fapte 5:42, unde Luca a rezumat succesul și activitatea bisericii prin aceste cuvinte:

În fiecare zi, în Templu și acasă, nu încetau să învețe pe oameni și să vestească Evanghelia lui Isus Hristos (Fapte 5:42).

Acesta este genul de declarație rezumativă pe care a făcut-o Luca în mod regulat pe parcursul cărții Fapte pentru a evidenția etapele reușite ale succesului evangheliei și creșterea bisericii. Ascultați-i comentariul din Fapte 28:30-31:

Pavel a rămas doi ani întregi într-o casă pe care o luase cu chirie. Primea pe toți care veneau să-l vadă, propovăduia Împărăția lui Dumnezeu și învăța pe oameni, cu toată îndrăzneala și fără nicio piedică, cele privitoare la Domnul Isus Hristos (Fapte 28:30-31).

Acum, după ce am văzut că Luca a atras atenția asupra anumitor caracteristici ale istorisirii sale prin declarații rezumative, ar trebui să trecem la tiparul de creștere a bisericii care reiese printre aceste declarații rezumative.

Creșterea bisericii

Când Luca a descris creșterea bisericii, a menționat în mod regulat două perechi de forțe dinamice. Pe de o parte, a scris despre creșterea și tensiunea internă din cadrul bisericii. Pe de altă parte, a scris despre creșterea și opoziția externă din afara bisericii. Vom ilustra acest tipar mai târziu în lecție, așa că deocamdată vom descrie doar ce vrem să spunem.

Prin termenul „creștere internă” înțelegem efectele pozitive ale evangheliei în cadrul comunității creștine. Am putea spune că aceasta a fost o formă de creștere calitativă, ducând mai departe maturitatea spirituală a indivizilor și a bisericii în ansamblu. Prin termenul „tensiune” înțelegem problemele, întrebările, controversalele și neînțelegerile care au avut loc în biserică. În cartea Fapte, Luca a demonstrat în mod regulat că a existat o relație reciprocă între creșterea internă și tensiune. Creșterea internă a dus la tensiune și tensiunea a dus la creștere internă.

A doua pereche de elemente din tiparul structural al lui Luca privind creșterea bisericii este creșterea și opoziția externă. Prin „creștere externă” înțelegem că biserica a crescut numeric prin adăugarea de noi membri. Această formă de creștere era cantitativă. Iar prin termenul „opoziție” ne referim la faptul că au apărut frecvent conflicte între biserică și lumea necredincioasă, când necredincioșii au reacționat în mod negativ față de evanghelie. Încă o dată, în Fapte există o relație reciprocă între aceste două idei. Creșterea externă a dus uneori la opoziție, iar opoziția a dus și ea uneori la creștere externă.

Mai mult, Luca a demonstrat adesea că există o relație reciprocă între ambele perechi de elemente, între creșterea și tensiunea internă, pe de o parte, și creșterea și opoziția externă, pe de altă parte. Cu alte cuvinte, el a arătat în mod regulat că creșterea și tensiunea internă au ca efect creșterea și opoziția externă, iar creșterea și opoziția externă produc creștere și tensiune internă. Așa cum vom vedea mai încolo în această lecție, acest tipar de creștere a bisericii apare atât de des în Fapte încât formează un fel de cadru sau schelet conceptual al cărții.

Rezumatele făcute de Luca pe parcursul cărții arată că fiecare secțiune majoră a Faptelor descrie creșterea evangheliei pe măsură ce s-a răspândit prin mărturia bisericii primare. Imaginați-vă efectul pe care trebuie să-l fi avut aceste comentarii asupra lui Teofil și asupra altora care au citit cartea lui Luca. Ele îi vor fi încurajat pe credincioșii de pretutindeni cu privire la faptul că, indiferent cât de mare e tensiunea sau cât de îngrozitoare e opoziția, Dumnezeu lucrează mereu prin evanghelie pentru creșterea internă și externă a bisericii Sale. Îi vor fi convinși pe primii creștini să citească toată istoria din această perspectivă și îi vor fi asigurat că dacă rămân martori credincioși ai Domnului și Mântuitorului lor, vor vedea creșterea evangheliei și în vremea lor, în ciuda problemelor interne și externe.

CONȚINUTUL

Reținând o parte din dimensiunile centrale ale strategiei retorice a lui Luca, trecem acum la al doilea subiect: conținutul cărții Fapte. Deși conținutul acestei cărți poate fi rezumat în multe feluri, ne vom concentra asupra modului în care a descris Luca dezvoltarea bisericii ca realizare parțială a Împărăției lui Dumnezeu pe pământ.

Lucrarea în două volume a lui Luca, Evanghelia după Luca și cartea Fapte, explică cum a adus și a început să construiască Isus împărăția pământească a lui Dumnezeu prin vestirea evangheliei. În evanghelia sa, Luca a descris temelia pusă de Isus pentru împărăție în timpul lucrării Sale pământești. În cartea Fapte, a descris cum a turnat Isus Duhul Sfânt pentru a-i întări pe apostoli și biserica pentru a-I continua lucrarea de zidire a împărăției. Astfel, împărăția lui Dumnezeu este tema generală a ambelor volume ale lucrării lui Luca. Așadar, pe măsură ce studiem conținutul Faptelor, vom acorda o atenție specială modului în care a continuat să se extindă împărăția sub conducerea apostolilor.

Când Isus i-a însărcinat pe apostoli în Fapte 1:8, i-a învățat să slujească drept martori, vestind evanghelia mai întâi în Ierusalim și răspândind-o apoi în restul lumii. Iată încă o dată cuvintele lui Isus către apostoli din Fapte 1:8:

Ci voi veți primi o putere, când Se va pogori Duhul Sfânt peste voi; și mi veți fi martori în Ierusalim, în toată Iudeea, în Samaria și până la marginile pământului (Fapte 1:8).

Aici Isus a stabilit o strategie geografică pentru mărturia bisericii cu privire la evanghelie. Împuterniciți de Duhul Sfânt, apostolii trebuiau să înceapă să mărturisească în Ierusalim, apoi să ducă evanghelia în Iudeea și Samaria și în final până la marginile pământului, extinzând împărăția oriunde se duceau.

Mulți cercetători au observat că Luca a structurat cartea Fapte în jurul chemării lui Isus pentru extinderea geografică a mărturiei. și noi vom urma același model în studiul lucrării sale. Vom analiza mai întâi cum a descris Luca creșterea evangheliei în Ierusalim în Fapte 1:1–8:4. În al doilea rând, vom trece la creșterea împărăției în Iudeea și Samaria din 8:5–9:31. Și, în al treilea rând, ne vom concentra asupra modului în care biserica a dus evanghelia până la marginile pământului în 9:32–28:31. Deoarece a treia secțiune este foarte lungă, îi vom acorda o atenție specială, axându-ne pe patru etape ale creșterii sugerate de declarațiile rezumative ale lui Luca pe care le-am observat deja: prima, în Fenicia, Cipru și Antiohia, în 9:32–12:25; a doua, în Cipru, Frigia și Galatia, în 13:1–15:35; a treia, în Asia, Macedonia și Ahaia, în 15:36–21:16; și a patra, până la Roma, în 21:17–28:31.

Vom analiza fiecare dintre aceste secțiuni mai amănunțit, concentrându-ne pe tiparele de creștere internă și tensiune și de creștere și opoziție externă pe care le-am descris mai devreme. Să începem cu modul în care a fost stabilită împărăția în Ierusalim prin mărturia evangheliei dată de apostoli în Fapte 1:1–8:4.

IERUSALEM

Ierusalimul a fost capitala vechiului Israel, poporul deosebit al lui Dumnezeu în Vechiul Testament. Ierusalimul a fost punctul de plecare al relației lui Luca datorită rolului central pe care l-a avut în împărăția lui Dumnezeu în Vechiul Testament și în lucrarea de slujire a lui Isus. În plus, Luca a scris despre evenimentele din Ierusalim în alte câteva locuri din Fapte, arătând în mod regulat că lucrarea apostolilor de răspândire a evangheliei spre alte locuri își avea rădăcinile tot în acest oraș special.

Luca a scris despre creșterea împărăției prin evanghelie în Ierusalim în patru părți majore ale narațiunii: prima, așteptarea și revărsarea Duhului, în Fapte capitolele 1–2; a doua, predica lui Petru de la Templu și persecuția care a urmat, în Fapte capitolele 3–4; a treia, întâmplarea cu Anania și Safira și persecuția care a urmat, în Fapte capitolul 5; și a patra, alegerea diaconilor și persecuția care a urmat, în Fapte 6:1–8:4.

Pentru ilustrare, creșterea internă apare într-o serie de evenimente binecunoscute care au avut loc în Ierusalim, cum ar fi:

- Însărcinarea apostolilor, în Fapte capitolul 1,
- Revărsarea Duhului Sfânt la Cincizecime, în Fapte capitolul 2,
- Experiența minunilor din Ierusalim, în special prin Petru, în Fapte capitolele 3, 4 și 5.

În același timp, vedem și o serie de tensiuni în interiorul comunității creștine, printre care:

- Chestiunea legată de cine va deveni al doisprezecelea apostol, în Fapte capitolul 1,
- minciuna lui Anania și a Safirei legată de banii pe care îi donaseră, în Fapte capitolul 5,
- discriminarea văduvelor eleniste, în Fapte capitolul 6.

În afară de asta, relatarea lui Luca referitoare la mărturia evangheliei în Ierusalim urmează și tiparul de creștere și opoziție externă. De exemplu:

- În ziua Cincizecimii, aproximativ 3000 de oameni au fost adăugați bisericii, în Fapte capitolul 2,
- Numărul membrilor bisericii a crescut la aproximativ 5000 când Ioan și Petru au fost închiși, în Fapte capitolul 4,
- Mulți preoți evrei au fost adăugați bisericii, în Fapte capitolul 6.

Cu toate acestea, după cum am arătat deja, această creștere exterioară a fost adesea pusă alături de opoziția puternică a lumii necredincioase, cum ar fi:

- Arestarea și bătaia lui Petru și Ioan, în Fapte capitolul 5,
- Martiriul lui Ștefan, în Fapte capitolul 7,
- Împrăștierea bisericii din Ierusalim prin persecuție, în Fapte capitolul 8.

Ne-am fi putut aștepta ca tensiunea internă și opoziția externă să descurajeze tânăra biserică din Ierusalim. Dar, sub puterea Duhului Sfânt, realitatea a fost tocmai pe dos. Mărturia evangheliei a continuat să meargă mai departe cu mare putere, nestingherită în progresul său.

IUDEEA ȘI SAMARIA

A doua secțiune majoră a Faptelor se concentrează pe mărturia bisericii cu privire la evanghelie în Iudeea și Samaria, în Fapte 8:5–9:31. Iudeea și Samaria erau echivalentul aproximativ al regiunilor de sud și de nord ale țării Făgăduinței date Israelului în Vechiul Testament. Chiar Isus slujise în aceste regiuni înainte de înălțarea Sa. Accentul lui Luca pe Iudeea și Samaria poate fi împărțit în două grupuri mari de relatări: lucrarea de slujire a lui Filip, în Fapte 8:5-40, și convertirea lui Pavel din Fapte 9:1-31.

Aceste istorisiri atrag atenția asupra creșterii interne a bisericii. De exemplu, creșterea internă a continuat pe măsură ce noi credincioși erau umpluți cu Duhul Sfânt, în Fapte capitolul 8, iar Saul a fost făcut apostol după convertirea lui din Fapte capitolul 9.

Cu toate acestea, odată cu aceste evenimente a crescut și tensiunea din interiorul bisericii. De pildă, în Fapte capitolul 8 au apărut întrebări pentru că unii credincioși nu primiseră încă Duhul Sfânt. Vrăjitorul Simon a încercat să cumpere puterea Duhului Sfânt de la apostoli, în Fapte capitolul 8.

Pe de altă parte, și tiparul de creștere și opoziție externă a continuat. De exemplu, biserica a continuat să crească numeric în Iudeea și Samaria prin evenimente ca: numeroșii convertiți făcuți prin lucrarea de evanghelizare a lui Filip, în Fapte capitolul 8, și convertirea lui Saul din Fapte capitolul 9.

Cu toate acestea, creșterea nu a avut loc fără împotrivirea necredincioșilor. De pildă, Saul i-a persecutat pe credincioși înainte de convertirea sa din Fapte capitolul 9, iar niște evrei au încercat să-l asasineze pe Saul după convertirea lui din Fapte capitolul 9.

Încă o dată, tensiunea internă și opoziția externă nu au reușit până la urmă să stânjenească biserica, ci Duhul Sfânt a folosit aceste probleme pentru a face biserica să crească în continuare în maturitate și numeric.

MARGINILE PĂMÂNTULUI

A treia secțiune majoră a Faptelor descrie cum a trecut evanghelia dincolo de granițele țării Făgăduinței, până la marginile pământului, așa cum era cunoscut pe vremea aceea. După cum am menționat, vom analiza această secțiune mai amănunțit, începând cu înaintarea evangheliei în Fenicia, Cipru și Antiohia, în 9:32–12:25.

Fenicia, Cipru și Antiohia

Această secțiune se referă la prima răspândire semnificativă a evangheliei dincolo de Iudeea și Samaria, când s-a extins spre ținuturile neevreiești Fenicia, Cipru și Antiohia din Siria. În această parte din Fapte, citim despre slujirea lui Petru în Lida și Iope, în Fapte 9:32-43, despre slujirea lui Petru în Cezareea la neevreul Corneliu, în 9:1–11:12, despre extinderea evangheliei în Antiohia Siriei, în 11:13-18, și despre eliberarea miraculoasă a lui Petru din temnița din Ierusalim, în 12:1-25.

Deloc surprinzător, tiparul de creștere și tensiune internă a continuat și aici. Luca a dat mai multe exemple de creștere internă. De pildă, neevreii au fost aduși în biserică în

Fapte capitolul 10 și biserica a fost încurajată de eliberarea miraculoasă a lui Petru din temniță, în Fapte capitolul 12.

Și bineînțeles că au existat și tensiuni. De exemplu, mulți evrei au ezitat să-i primească pe neevrei într-o părtășie completă în biserică în Fapte capitolul 11 și mulți s-au opus relaxării restricțiilor alimentare din Vechiul Testament, în Fapte capitolul 11.

În această secțiune, Luca a scos în evidență și tiparul de creștere și opoziție externă. De pildă, a scris despre creșterea externă prin convertirea lui Corneliu și a multor alți neevrei, în Fapte capitolul 10, și slujirea evanghelistică reușită a lui Barnaba și a altora în Antiohia, în Fapte capitolul 11.

Însă această creștere nu a fost lipsită de opoziție. Această persecuție a inclus moartea lui Iacov, în Fapte capitolul 12, și întemnițarea lui Petru, în Fapte capitolul 12.

Dar, în ciuda tensiunii și opoziției, mărturia evangheliei nu a fost împiedicată. Duhul Sfânt a continuat să binecuvânteze evanghelizarea și ucenicizarea făcute de biserică. El a biruit dezbinările rasiale și persecuția, eliberându-l chiar în mod miraculos pe Petru din închisoare. Indiferent ce obstacole i-au fost aruncate în cale, evanghelia a continuat să meargă înainte.

Cipru, Frigia și Galatia

În Fapte 13:1–15:35, Luca a trecut la a patra secțiune majoră: răspândirea evangheliei în Cipru, Frigia și Galatia. În această secțiune, evanghelia a ajuns și mai departe de Ierusalim, Iudeea și Samaria, întinzându-se în regiunile răsăritene ale Asiei Mici. Această secțiune a Faptelor se împarte în două părți principale: prima călătorie misionară a lui Pavel, în Fapte 13:1–14:28, și conciliul din Ierusalim, în Fapte 15:1–35.

În acord cu strategia sa, Luca a reflectat tiparul de creștere și tensiune internă și în această secțiune. El a arătat creșterea internă prin lucruri cum ar fi întărirea bisericilor din Galatia de către Pavel, în Fapte capitolul 14, și decizia conciliului de la Ierusalim de a nu cere circumcizia neevreilor convertiți la Hristos, în Fapte capitolul 15.

De asemenea, în această secțiune Luca a menționat și tensiunea internă, mai ales când a scris despre dificultățile practice legate de convertiții neevrei. Au apărut tensiuni între credincioșii evrei și neevrei din pricina circumciziei și a rigorilor alimentației evreiești tradiționale, în Fapte capitolul 15.

În ceea ce privește creșterea și opoziția externă, Luca a menționat numeroase aspecte, cum ar fi creșterea numerică generată de prima călătorie misionară a lui Pavel, relatată în Fapte capitolul 14. Dar, la fel ca înainte, această creștere a fost însoțită de o opoziție puternică. De exemplu, Pavel și Barnaba au fost respinși în mod repetat de necredincioșii evrei, în special în Listra, Iconia și Antiohia, în Fapte capitolul 14. Cu toate acestea, Duhul Sfânt a continuat să ducă biserica înainte și să depășească fiecare obstacol din calea poporului Său. Nestăvilita evanghelie a continuat să ducă la îndeplinire scopurile lui Dumnezeu.

Asia, Macedonia și Ahaia

A cincea secțiune majoră a Faptelor se întinde de la 15:36 la 21:16, unde mărturia evangheliei a fost extinsă până la provinciile romane Asia, Macedonia și Ahaia. Această porțiune din Fapte se axează pe a doua și a treia călătorie misionară a lui Pavel, timp în care Pavel a călătorit prin estul Asiei Mici, la fel ca înainte, dar apoi s-a dus în provincia Asia, din vestul Asiei Mici, și a traversat Marea Egee spre multe cetăți din Macedonia și Ahaia, din Grecia de astăzi.

A doua călătorie misionară a lui Pavel este redată în Fapte 15:36–18:22, iar a treia călătorie misionară în 18:23–21:16. După tiparul care ar trebui să fie deja destul de familiar, aceste capitole subliniază relația dintre creșterea și tensiunea internă. Aici găsim multe exemple de creștere internă, cum ar fi instruirea lui Apolo de către Acuilă și Priscila, în Fapte capitolul 18, și învățătura vastă dată de Pavel în sinagogile din Efes și școala lui Tiran, în Fapte capitolul 19.

Bineînțeles că această creștere internă a fost însoțită de multe tensiuni. De pildă, Pavel și Barnaba s-au contrazis cu privire la Marcu și s-au despărțit în Fapte capitolul 15, iar Pavel a avertizat biserica să se păzească de liderii bisericii care aveau motive rele, în Fapte capitolul 20.

Citim, de asemenea, despre creșterea și opoziția externă. De exemplu, vedem creșterea externă în numeroșii convertiți câștigați de Pavel și în bisericile pe care le-a înființat în cea de-a doua și a treia călătorie misionară, în Fapte capitolele 15–21. Dar vedem și opoziția, cum ar fi gloatele furioase care au încercat să-l omoare pe Pavel și zeloții evrei care l-au urmărit pe Pavel dintr-o cetate în alta, în Fapte capitolele 17-20. Încă o dată, Luca a arătat că evanghelia s-a răspândit în mod eficace în lume. Tensiunile interne și opoziția externă au fost dificultăți permanente, dar ele nu au putut opri progresul mărturiei evangheliei împuternicită de Duhul Sfânt.

Roma

În sfârșit, ultima secțiune majoră a narațiunii lui Luca se concentrează pe mărturia evangheliei în Roma, în Fapte 21:17–28:31. Această secțiune se axează pe călătoria lui Pavel din Ierusalim și pe arestarea, întemnițarea și transferul la Roma care au urmat. Aceste materiale se împart în mare în patru secțiuni: ultima mărturie a lui Pavel la Ierusalim, în Fapte 21:17–23:11, întemnițarea lui Pavel, în 23:12–26:32, dificila călătorie spre Roma, în 27:1–28:14, și, în sfârșit, mărturia lui în Roma, în 28:15-31.

După cum ne așteptam, aceste capitole cuprind tiparul cunoscut de creștere și tensiune internă. Vedem câteva dovezi de creștere internă, inclusiv lucruri precum bucuria simțită de credincioșii evrei din Ierusalim când au auzit că mulți neevrei vin la credință, în Fapte capitolul 21, și faptul că Pavel și alții erau gata să sufere și chiar să moară pentru a răspândi evanghelia, în Fapte capitolul 22.

Dar mai vedem și că această creștere internă a fost însoțită de tensiune, cum ar fi zvonul că Pavel îi învăța pe credincioșii evrei să renunțe la tradițiile lor, în Fapte capitolul 21, și tensiunea pricinuită de prezența lui în biserica din Ierusalim, în Fapte capitolul 21.

Găsim, de asemenea, tiparul de creștere și opoziție externă. Luca a relatat că biserica a făcut pași mari în creșterea externă în această perioadă. De pildă, Pavel a putut prezenta evanghelia multor oficiali cu rang înalt, în Fapte capitolele 23, 24, 25, 26 și 28, și a predicat neîngrădit în Roma, în Fapte capitolul 28. Dar Luca a mai arătat și că o opoziție puternică a însoțit această creștere, inclusiv arestarea și întemnițarea de patru ani a lui Pavel de către cârmuirea romană, în Fapte capitolul 24, și întemnițarea lui Pavel la Roma, în Fapte capitolul 28.

Fiecare secțiune majoră a Faptelor demonstrează că martorii credincioși ai evangheliei nu au eșuat. Duhul Sfânt a împuternicit biserica să ducă evanghelia din Ierusalim chiar în capitala imperiului roman. În pofida problemelor interne și externe prin care a trecut biserica, evanghelia neîngrădită a dus biserica la maturitate spirituală și extindere numerică, în timp ce a întins împărăția lui Dumnezeu până la marginele pământului.

APLICAREA ACTUALĂ

Acum, după ce am explorat strategia retorică și conținutul Faptelor, haideți să ne îndreptăm atenția spre al treilea subiect: pași către aplicarea în zilele noastre. Ce trebuie să avem în vedere atunci când aplicăm adevărurile din Fapte în zilele noastre? Pentru a explora acest subiect, prima dată ne vom concentra pe caracterul literar al Faptelor, remarcând unele din principalele sale caracteristici. În al doilea rând, vom vorbi despre câteva puncte de discontinuitate între primul secol și zilele noastre, care au impact asupra aplicabilității cărții în zilele noastre. și, în al treilea rând, vom descrie câteva puncte de continuitate între primul secol și zilele noastre, care ne ajută să raportăm înțelesul inițial al Faptelor la viața noastră. Să începem prin analizarea caracterului literar al Faptelor.

CARACTERUL LITERAR

Diversele genuri de literatură își transmit ideile în mod diferit. De exemplu, în Biblie găsim multe tipuri de literatură. Există narațiuni istorice, poeme, discursuri, pilde, proverbe, legi și așa mai departe. și fiecare dintre aceste tipuri de literatură comunică în mod diferit. Dacă nădăjduim să înțelegem cartea Fapte într-un mod responsabil, trebuie să luăm în considerare ce fel de literatură este și modurile prin care își comunică ideile acest gen de literatură.

Sunt multe lucruri pe care le-am putea spune despre Fapte din punct de vedere literar, dar timpul nu ne permite decât să evidențiem trei din caracteristicile sale mai proeminente. În primul rând, Luca a fost selectiv în ceea ce a relatat. În al doilea rând, a conceput cartea Fapte în mod episodic. și, în al treilea rând, și-a comunicat multe din învățăturile în mod implicit. Să vedem întâi natura selectivă a materialului din Fapte.

Selectiv

Orice istoric trebuie să fie selectiv. Pur și simplu există prea multe date, oameni și evenimente în lume pentru ca vreo ființă umană să le poată reda în întregime. Evenimentele din Fapte acoperă anii de la înălțarea lui Isus până la întemnițarea lui Pavel în Roma, o perioadă de trei sau patru decenii. Un număr impresionant de evenimente importante au avut loc în biserică în această perioadă — mult prea multe pentru a le ține evidența. Cu toate acestea, Luca a scris doar 28 de capitole destul de scurte. Prin urmare, știm că a relatat numai o mică parte din ceea ce s-ar fi putut spune. Dar cum a decis ce evenimente să includă? Cum a decis ce să omită? El a fost condus de Duhul Sfânt să aleagă acele părți din istorie care erau decisive pentru a înțelege lucrarea lui Isus prin apostoli și care i-ar convinge pe cititori să îmbrățișeze o parte din învățăturile esențiale ale apostolilor.

Așadar, în încercarea de a găsi modalități de aplicare a cărții Fapte în lumea de azi, trebuie să facem două lucruri. Pe de o parte, trebuie să evităm gândirea eronată că Luca a consemnat tot ce am putea dori să știm despre această perioadă a istoriei bisericii. Sunt multe întrebări rămase fără răspuns, așa că trebuie să evităm să căutăm fiecare răspuns la problemele noastre actuale în cartea Fapte.

Pe de altă parte, trebuie să ținem minte că fiecare relatare din această carte se află acolo pentru a-l ajuta pe Luca să-și atingă dublul scop. Deci, trebuie să citim tot ce este cuprins în carte ținând cont de modul în care îl ajută pe Luca să-și atingă scopul. Ar trebui să ne întrebăm încontinuu: Ce mă învață asta despre biserica primară? Și ce doctrine mă încurajează să adopt?

Episodic

Pe lângă faptul că este selectivă, literatura Faptelor este și episodică. Asta înseamnă că e o colecție de istorisiri și relatări succesive. Când citim Fapte, este important să reținem că fiecare narațiune face parte din strategia și mesajul de ansamblu al lui Luca. Fiecare contribuie într-un fel la misiunea de a-l învăța pe Teofil despre evanghelia împărăției lui Dumnezeu în Hristos. Așadar, această imagine de ansamblu ar trebui să servească drept fundal și context pentru fiecare episod pe care îl citim din Fapte.

Dar fiecare episod este, de asemenea, distinct. Fiecare are de demonstrat propriile idei mai mici, propriile învățături despre modul în care biserica trebuie să continue zidirea împărăției lui Dumnezeu în Hristos prin evanghelie. Iar asta înseamnă că atunci când citim Fapte nu trebuie să permitem ca atenția acordată scopului primordial al lui Luca să umbrească ideile individuale pe care le-a demonstrat. Trebuie să acordăm atenție și imaginii de ansamblu și detaliilor, înțelegând cum contribuie fiecare episod la obiectivul general, dar și cum ajută fiecare episod la definirea detaliilor aceluși obiectiv.

Pe lângă faptul că este selectiv și episodic, formatul narativ al Faptelor este de asemenea indirect, în sensul că genul său comunică mare parte din învățătura sa.

Indirect

În general, în Noul Testament există două tipuri principale de literatură: discursul narativ și discursul argumentativ. Discursul argumentativ este literatura care reprezintă un fel de conversație, ca atunci când vorbește un personaj dintr-o carte sau când un autor se adresează direct publicului său. De exemplu, epistolele Noului Testament constau în principal din discursuri argumentative, în care un autor ca Pavel vorbește direct destinatarilor scrisorii sale. Bineînțeles, unele epistole cuprind fragmente de narațiune și găsim chiar câte un cântec sau un proverb. Dar ele sunt compuse în cea mai mare parte din discursuri argumentative. și ideea principală pe care dorim să o demonstrăm cu privire la discursul argumentativ aici este că el comunică cea mai mare parte din învățăturile sale în mod direct și explicit. Când Pavel a scris o scrisoare în care le spunea cititorilor să se gândească la ceva sau să facă ceva, le-a spus direct ce dorește.

Pe de altă parte, discursul narativ este tipul dominant de literatură în cele patru evanghelii și, mai important pentru lecțiile noastre, în cartea Fapte. Discursul narativ este literatura care spune o istorisire și dă învățătură într-un mod mai puțin direct. Desigur, discursul argumentativ apare și în aceste cărți, în principal în cuvântările anumitor personaje, dar literatura dominantă a evangheliilor și a Faptelor este narativă. și, spre deosebire de discursul argumentativ, care tinde să dea învățătură în mod explicit, discursul narativ tinde să dea învățătură în mod implicit, permițând cititorului să deducă lecțiile pe care le dă. Narațiunile influențează cititorii nu prin instrucțiuni directe, ci în moduri mai subtile. Ele sunt concepute astfel încât cititorii vor trage concluzii din atitudinea, acțiunile și cuvintele personajelor, învățând să le adopte pe cele care îi sunt plăcute lui Dumnezeu și să se ferească de cele care sunt contrare voii lui Dumnezeu.

Gândiți-vă în felul următor. În cea mai mare parte, narațiuni precum Faptele par doar să redea situația. S-a întâmplat una, s-a întâmplat alta, apoi s-a întâmplat altceva. La suprafață, pare a fi doar descrierea unor evenimente. Așa cum am văzut, din când în când Luca a comentat în mod explicit semnificația elementelor din istorisirile lui. Dar în cea mai mare parte a descris evenimente sau fapte cu puține comentarii sau chiar deloc. Cu toate acestea, realitatea este că narațiunile lui nu au fost scrise doar pentru a relata evenimente. El a avut și motive didactice și și-a folosit narațiunile pentru a comunica aceste idei în mod implicit.

Permiteți-mi să ilustrez această idee cu o întâmplare din viața mea. Când fiica mea era mică, i s-a spus să nu mănânce ciocolată înainte de cină. Dar într-o seară a venit la masă mânjită cu ciocolată pe buze. Am întrebat-o dacă mănucase ciocolată, iar ea mi-a răspuns, făcând ochii mari: „N-am mâncat ciocolată, tati.“

Ca părinte, puteam trata situația în două moduri. Aș fi putut aborda problema direct și explicit printr-un discurs argumentativ. Aș fi putut spune: „Nu-i adevărat. Văd că ai ciocolată pe față! Ai încurcat-o.“ Dar aveam și o posibilitate narativă, una mai indirectă și implicită. Aș fi putut s-o iau în poală și să-i spun: „Hai să-ți spun o poveste. A fost odată ca niciodată o fetiță căreia i se spusese să nu se joace în rochița ei cea mai bună. Totuși ea s-a jucat și a murdărit-o foarte tare. Ce părere ai despre ce a făcut fetița?“

O strategie retorică narativă ca aceasta funcționează în primul rând la niveluri implicite. Ea invită copilul să se întrebe: „N-a fost rău că fetița n-a ascultat?“ Frumusețea și puterea narațiunii constă în faptul că comunică acest fel de idei în mod implicit. Dacă e destul de subtilă, narațiunea îl implică pe ascultător în circumstanțele povestirii. El sau ea

ajung să se implice personal, dar fără a intra în defensivă. Ea permite ascultătorului să fie mult mai dispus să se lase învățat.

Cam 70% din cartea Fapte este prezentată prin narațiune. În cea mai mare parte a cărții, Luca a spus de fapt cititorilor: „Haideți să vă spun o întâmplare despre lucrarea lui Dumnezeu în biserica primară.“ Bineînțeles că întâmplarea pe care le-o spunea era absolut adevărată. El i-a invitat să intre în lumea istoriei faptice, dar a prezentat-o sub forma unei istorisiri deoarece voia ca cititorii să tragă propriile concluzii din cele scrise. Deci, când citim cartea Fapte este important să căutăm aceste învățături implicite.

Bineînțeles că unul din principalele moduri de a evalua și aplica orice narațiune biblică în viața noastră este să vedem cum reacționează Dumnezeu la ceea ce se petrece. Mai presus de toate, cuvintele și acțiunile Sale sunt absolut infailibile. Ca rezultat, întotdeauna ar trebui să ținem seama de lucrurile din cartea Fapte pe care Dumnezeu le aprobă și le binecuvântează, precum și de lucrurile pe care El le dezaprobă sau le blestemă. Orice binecuvântează Dumnezeu trebuie să fie bună și orice dezaprobă sau blestemă El trebuie să fie rău. Când citim cartea Fapte, ar trebui să căutăm să imităm convingerile, atitudinea și comportamentul care Îi sunt plăcute lui Dumnezeu și să le evităm pe acelea care I se opun Lui.

Pe lângă toate acestea, întrucât Luca s-a bazat atât de mult pe concepțiile liderilor proeminenți ai bisericii primare, o altă modalitate sigură de a vedea învățătura implicită a lui Luca este să observăm exemplele pe care ni le-a dat. Când oameni de încredere ca apostolii, profeții și alți lideri respectați ai bisericii au făcut sau au spus ceva, de regulă putem deduce că suntem chemați să facem la fel ca ei. Acțiunile lor au fost adecvate și mărturia lor este adevărată. Prin urmare, reacția noastră ar trebui să fie să răspundem în inima noastră la această chemare

Și opusul este adevărat. Când personajele din cartea Fapte sunt condamnate de apostoli sau de biserică, putem deduce că acțiunile lor sunt rele și că nu ar trebui să le urmăm exemplul. Acestea nu sunt nicidecum singurele lucruri implicite transmise de Luca în Fapte. Însă ele oferă un punct de sprijin relativ solid cititorilor din ziua de azi ca să înceapă să învețe cum să tragă concluzii corecte din narațiunile biblice.

Reținând ce am înțeles despre caracterul literar al Faptelor, ar trebui să trecem la punctele de discontinuitate dintre primul secol și lumea modernă, care influențează modul în care aplicăm cartea Fapte.

DISCONTINUITĂȚI

Întotdeauna trebuie să ne amintim că, deși Biblia a fost scrisă pentru noi, nu ne-a fost scrisă direct nouă. Știm clar că destinatarii inițiali au fost Teofil și cei din primul secol. Așadar, când citim cartea lui Luca e ca și când le-am citi peste umăr. Nu auzim ce ne-a spus Luca nouă cât auzim ce le-a spus lor. Prin urmare, ar trebui să ne așteptăm să descoperim că cel puțin o parte din învățăturile din Fapte ni se aplică în mod diferit față de cum li se aplicau lui Teofil și celorlalți cititori inițiali ai lui Luca. Dacă repetăm doar ceea ce vedem în Scriptură, fără a lua în considerare aceste diferențe, vom folosi frecvent în mod greșit cuvântul lui Dumnezeu, în moduri dăunătoare.

Vom rezuma aceste puncte de discontinuitate dintre lumea lui Luca și lumea noastră în două feluri. În primul rând, trăim într-o altă vreme decât ei. Și, în al doilea

rând, lumea s-a schimbat destul de mult din secolul întâi încoace, așa încât avem circumstanțe diferite, situații diferite față de cei cărora le-a scris Luca această carte. Vom vedea pentru început că trăim într-o vreme diferită față de cei care au primit prima dată cartea Fapte.

Vremuri diferite

Este foarte important, de exemplu, să ne amintim că Faptele se axează pe apostoli, martorii autorizați ai lui Hristos din primul secol. Multe dintre activitățile lui Dumnezeu prin apostoli au fost specifice acelor vremuri și aceluși loc în istoria răscumpărării; erau realizări nemaivăzute până atunci, fundamentale, care nu se vor mai repeta vreodată. Un singur exemplu: chiar existența apostolilor a fost unică. Așa cum vom vedea într-o lecție ulterioară, nu mai poate exista vreodată un alt apostol. Mai întâi, pentru ca cineva să se califice pentru slujba de apostol, trebuia să-L fi văzut pe Domnul înviat. Apoi, trebuia să fie numit în slujba de apostol chiar de Dumnezeu. Așadar, deși este rezonabil să spunem că Fapte ne învață să-i respectăm pe liderii bisericii noastre și să ne supunem lor, în ziua de azi nu mai avem apostoli în viață. Tot ce putem face este să ne supunem mărturiei lor scrise din Noul Testament.

Din păcate, multe grupuri creștine au căutat în Fapte un model de trăire creștină care trebuie urmat exact în fiecare epocă. De pildă, Fapte 2:1-4 ne învață că Duhul Sfânt a fost turnat în ziua Cincizecimii în moduri dramatice, miraculoase, și că cei care L-au primit au început să proclame evanghelia în diferite limbi și dialecte. Acesta a fost un eveniment special care a avut loc la revărsarea inițială a Duhului, pentru a-i împuternici pe apostoli și pe alți credincioși de la început pentru slujirea lui Hristos. Evenimente similare au avut loc din când în când în Fapte, dar numai ca rezultat direct al lucrării apostolilor. Ceea ce apare permanent în Fapte este faptul că fiecare credincios primește Duhul Sfânt pentru a fi transformat în caracterul său și a fi martor. Ceea ce nu apare permanent în Fapte este prezența sau absența manifestărilor deosebite ale Duhului Sfânt. Cu toate acestea, unele ramuri ale Bisericii insistă că chiar și astăzi o umplere distinctă cu Duhul Sfânt trebuie să fie întotdeauna manifestată prin proclamarea evangheliei în diferite limbi. Atunci când creștini bine intenționați nu țin cont de punctele de discontinuitate dintre primul secol și prezent, ei încearcă adesea să aplice învățăturile din Fapte într-un mod greșit.

Circumstanțe diferite

În afară de faptul că trăim în alte vremuri decât destinatarii inițiali ai cărții Fapte, avem și circumstanțe diferite, cum ar fi o cultură diferită sau situații personale. Toate evenimentele din Fapte s-au petrecut în circumstanțele istorice ale primului secol, iar multe aspecte din relatările lui Luca sunt condiționate de aceste circumstanțe istorice și culturale.

Din păcate, în încercarea de a respecta întocmai învățăturile din Fapte, multe grupuri creștine au încercat de-a lungul secolelor să se întoarcă la practicile culturale ale bisericii din primul secol. De exemplu, din Fapte 5:42 aflăm că biserica se întâlnea în

case particulare. Pe această bază, unii creștini au insistat că biserica de azi trebuie să se întâlnească în case și nu în clădiri bisericesti. Iar din Fapte 6:1 aflăm că biserica din Ierusalim asigura mâncarea văduvelor. Ca urmare, unii creștini din prezent insistă că fiecare biserică trebuie să aibă un serviciu de asigurare a hranei văduvelor ca parte din lucrarea sa de slujire. Firește că nu e nimic inerent greșit ca biserica de azi să se întâlnească în case sau să ofere hrană văduvelor. Dar trebuie să ne dăm seama că aceste practici au fost condiționate de împrejurările în care se afla biserica în primul secol. De pildă, aceasta se întâlnea în case din cauza persecuției. Însă în acele părți ale lumii unde nu există persecuție sau aceasta nu este semnificativă, biserica nu este nevoită să se întâlnească în case. În măsura în care împrejurările noastre semănă cu ale lor, acestea pot fi aplicări legitime ale principiilor biblice. Dar în măsura în care circumstanțele noastre sunt diferite, am putea fi obligați să aplicăm aceleași principii biblice în alt mod.

De fapt, găsim adesea aplicări diferite ale aceluiași principiu chiar și în cartea Fapte. De exemplu, în Fapte 2:44-45 Luca spune despre membrii bisericii din Ierusalim că aveau resursele în comun. Cu toate acestea, chiar în cartea Fapte găsim că multe dintre bisericile înființate de apostolul Pavel se întâlneau în casa cetățenilor bogați sau ale liderilor cetății, nefiind menționat traiul în comun și neaducându-se vreo critică cu privire la aceste practici. Încă de la bun început, biserica a recunoscut că același principiu biblic trebuie aplicat în moduri adecvate circumstanțelor curente. Nu trebuie să ne mulțumim niciodată cu simpla imitare în locul aplicării responsabile.

După ce am descris caracterul literar al Faptelor și am conturat în linii mari punctele de discontinuitate dintre vremea în care a trăit Luca și prezent, ar trebui să ne îndreptăm atenția către o serie de puncte semnificative de continuitate între primul secol și lumea modernă.

CONTINUITĂȚI

Putem rezuma punctele de continuitate între creștinii din ambele perioade de timp prin a spune că avem același Dumnezeu triunic, care există în persoana Tatălui, a Fiului și a Sfântului Duh; același obiectiv, care este zidirea împărăției lui Dumnezeu în Hristos; și aceeași evanghelie, același mesaj de mântuire și răscumpărare care ne cere să răspundem cu credință, pocăință și ascultare. Să ne vedem mai întâi că avem același Dumnezeu ca și creștinii din primul secol.

Același Dumnezeu

Consemnarea lui Luca privind istoria mântuirii ne amintește că slujim și mărturisim pentru același Domn Isus Hristos pe care L-au slujit apostolii și biserica primară. Fiecare creștin este împuternicit de același Duh Sfânt care a fost prezent în secolul întâi. și facem toate pentru slava și cinstea aceluiași Tată. Dumnezeul nostru triunic nu s-a schimbat.

Dumnezeu a lucrat prin intermediul evangheliei în moduri magnifice în primul secol și continuă să facă acest lucru și astăzi. Dacă Dumnezeu pare foarte departe de viața

ta personală sau de viața bisericii ori a confesiunii tale, atunci lucrurile nu sunt așa cum ar trebui să fie. Dacă nu-L vedem pe Dumnezeu lucrând, aducând mântuire celor pierduți și zidindu-și biserica, atunci trebuie să ne întoarcem la El cu pocăință și credință, rugându-L să-și continue lucrarea de mântuire în viața și biserica noastră.

În afară de faptul că au același Dumnezeu, creștinii din ziua de azi au același obiectiv pe care l-a avut biserica în cartea Fapte.

Același obiectiv

În Fapte, scopul lui Dumnezeu a fost de a-și zidi împărăția în Hristos prin apostoli. Ei au lucrat pentru acest obiectiv prin îngrijirea bisericii și creșterea ei numerică prin intermediul evangheliei. Dar ei mai știau și că, pentru extinderea împărăției lui Dumnezeu pentru a cuprinde întregul pământ, va fi nevoie de mai mult de 12 oameni care să lucreze timp de câțiva ani, așa că au pregătit biserica să lucreze alături de ei și să continue lucrarea după moartea lor. Am putea spune că, exact așa cum Isus le-a dat apostolilor sarcina de a-I zidi împărăția, apostolii au dat această sarcină bisericii.

Desigur că această sarcină de zidire a împărăției nu va fi terminată până când Hristos nu Se va întoarce în slavă. Așadar, obiectivul bisericii moderne este tot acela de a se conforma misiunii lui Dumnezeu de a-I zidi împărăția în Hristos, de a aduce întreaga lume și viață sub domnia Sa. Iar unul din principalele moduri în care putem face acest lucru este să ne bazăm pe învățăturile apostolilor referitoare la mântuire, etică, caracter evlavios, relații, evanghelizare și orice alt aspect al vieții. La urma urmei, dacă vrem să-L cinstim pe Hristos și să ne supunem Lui, biserica trebuie să se supună mărturiei autorizate a apostolilor Săi.

De exemplu, Luca a consemnat cu grijă diversele moduri în care au extins apostolii împărăția în multe culturi și situații. și, urmându-le exemplul, putem folosi mijloace similare pentru a duce mai departe obiectivul împărăției în zilele noastre. Da, trebuie să ne adaptăm ținând cont de punctele de discontinuitate dintre lumea modernă și cea antică. Însă, din moment ce căutăm să ne supunem misiunii lui Dumnezeu în loc să ne urmăm propriile scopuri, obiectivul și principiile din spatele acesteia rămân aceleași în fiecare generație.

În sfârșit, pe lângă faptul că au același Dumnezeu și același obiectiv, creștinii din ziua de azi sunt chemați să proclame aceeași evanghelie ca și biserica din primul secol.

Aceeași Evanghelie

Indiferent cât de mult se schimbă lumea, un lucru rămâne la fel: ființele umane sunt căzute în răzvrătire păcătoasă împotriva lui Dumnezeu și sunt înstrăinate de El, având o nevoie disperată de răscumpărare. Toți avem nevoie de aceeași mântuire. Iar această mântuire se găsește în Hristos, deoarece El ne iartă păcatul și ne aduce în împărăția Lui. Acesta este mesajul evangheliei pe care l-au predicat apostolii în primul secol. Este mesajul evangheliei pe care l-a proclamat Luca în Fapte. și este evanghelia pe care trebuie să o îmbrățișăm și căreia trebuie să ne supunem astăzi.

Iar mesajul este unul simplu. Așa cum i-au spus Pavel și Sila temnicerului din Filipi în Fapte 16:31:

Crede în Domnul Isus și vei fi mântuit — tu și casa ta (Fapte 16:31).

Acest mesaj simplu are implicații profunde. El cuprinde toate aspectele vieții noastre individuale și colective, provocându-ne să fim transformați, să devenim martori ai evangheliei în fața lumii.

Această evanghelie rămâne aceeași pentru toți oamenii din toate locurile și vremurile. Toți oamenii sunt chemați să se pocăiască de răzvrătirea lor păcătoasă și să se încreadă în Hristos. Toți oamenii trebuie să se supună domniei Sale și să-i zidească împărăția. Această chemare trebuie să ajungă la fiecare om din zilele noastre, așa cum a fost proclamată în întreaga lume de pe vremea apostolilor încoace. Chemarea la supunere este pentru evrei și neevrei, pentru bogați și săraci, pentru bărbați și femei, pentru cei respectați și cei disprețuiți. Ea biruiește toate împotrivirile și barierele, întrucât este cuvântul Hristosului care domnește, împuternicit de Duhul Său cel Sfânt, pentru slava Tatălui Său. Așa cum ne învață cartea Fapte, nu există încercare, tensiune sau opoziție suficient de puternice pentru a se opune creșterii și răspândirii răscumpărării. De aceea, creștinii din ziua de azi trebuie să proclame și să declare, în mod autentic și îndrăzneț, evanghelia apostolilor, chemându-i pe toți la pocăință și la credința în Hristos și să li se alăture ca cetățeni loiali ai împărăției lui Dumnezeu.

CONCLUZIE

În această lecție am văzut strategiile retorice folosite de Luca în cartea Fapte, conținutul lucrării sale și primii pași corecți care trebuie făcuți către aplicarea învățăturilor lui în zilele noastre. Explorarea acestor chestiuni ar trebui să ne ofere o cale de a înțelege, a aprecia și a trăi conform învățăturilor sale autorizate în zilele noastre.

În multe privințe, cartea Fapte servește ca legătură între vremea în care a trăit Hristos și vremea bisericii moderne. Ea explică cum au fost înțelese și aplicate persoana, lucrarea și învățăturile lui Hristos în biserica primară și pune temelia modului în care trebuie să înțeleagă și să aplice creștinii din ziua de azi aceleași idei în propria lor viață. Așadar, cu cât suntem mai în măsură să recunoaștem scopurile și metodele lui Luca din Fapte, cu atât vom fi mai bine echipați pentru a trăi în așa fel încât să-L cinstim și să-L slujim pe Împăratul nostru înviat.